

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre . . . 6 korona.
Egyes szám ára 6 fillér.

MEGJELENIK HETENKÉNT EGYSZER:
pénteken és minden törvény-
hatósági bizottsági közgyűlést
megelőző és követő napon.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Városi nyomda.

Ide küldendők a kéziratok és
előfizetési díjak.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: **VECSEY IMRE.** * Felelős szerkesztő: **KONCZ ÁKOS.**

Kiadótulajdonos: **A VÁROSI NYOMDA.**

A szabad liceum.

Irta: **Koncz Ákos.**

Az emberiségnek kétségkívül az a legnagyobb jótévője, aki lelkének megnemesítésén és tudása kiszélesítésén fáradozik. Az emberiségnek mindkettőre szüksége van, főleg a mai sivár világban, hol a lelki sivárság és üres kalászhoz hasonló stréberség kezdi uralni a lelkeket.

A lélek nemesítését, a tudás kiszélesítését és ahol szükséges, a tudásnak alapvetését tűzte ki feladatául a debreczeni szabad liceum. Méltán illeti tehát dicséret úgy azokat, kik a szabad liceum eszméjét annak idején felvetették, mint azokat, akik a ránk következő napokban népszerű előadásokat tartanak az elmék művelésére.

Mert bár vannak iskoláink és kitünő tanerőink, népünk még igen sok ismeretnek híjával van. Nagyrésztük hamar odahagyván az iskolát, a kenyeret biztosító foglalkozáshoz lát és az élettel vivő, sokszor nagyon fárasztó küzdelemben nincs ideje tudását gyarapítani, míg a gyermekkorában tanult ismeretek lassanként elszállnak emlékezetéből és végre is nem látja semmi hasznát annak, amit gyermekkorában az iskolákban hiányosan, vagy jól megtanult.

A szabad liceum eszméje bevált mindenütt és pár évi ciklus nagy eredményeket hozott létre. Tanulni szerető népünk, különösen vasárnapokon és ünnepnapokon szívesen felkeresi a népszerű előadásokat, melyek nyelvéhez, gondolatvilágához alkalmazkodva, új, előttük még homályos vagy teljesen nem tudott ismeretekre oktatják. És az eredmény ott a legszembeszökőbb, ahol az előadók a közlendő ismereteket hallgatóik lelki világához alkalmazzák és nem tartanak nagyképi akadémiai értekezéseket, hanem népszerű, tetszetős, könnyű modorban magyarázzák meg felvett tárgyukat.

A szabad liceum előadásai iránt főleg azokban kell érdekeltséget kelteni, akiknek nem volt módjukban az iskolában tanulni. Nagy hasznát veheti a művelt, tanult, nagyképzett ségű előadók oktatásának a tanultabb osztály is, de elvégre is, mint fentebb említettük, azok lelki világának felgyújtását célozva a szabad liceum, akiknek ismeretei nagyobb mértékben szorulnak kiegészítésre.

A szabad liceum sok eszmét és tárgyat felölel. A nálunk tartandó ezidei előadások az egészségügy köréből fognak ismereteket nyújtani. Szerencsés gondolat nemcsak azért, mert az egészség a földi jólét fenntartó oszlopa, de azért is, mert népünk nagyrésze, magunkat sem véve ki, sok tekintetben nagyon keveset törődünk egészségünk fenntartásával, megóvásával. Nem vagyunk elég óvatosak az egyes betegségek elkerülésében, nem tartjuk be a törvények- és rendeletekben lefektetett egészségügyi dolgokat és igen sokszor tétovázva, gyakorlatlanul állunk meg egyes esetekben, melyekben kellő szakértelem mellett igen könnyen segíthetnénk úgy a magunk, mint a mások baján. Mennyi, de mennyi haszon háramolnék reánk, ha egészségünk fenntartásának munkájában a helyes irányt követnénk, ha jól és az időjáráshoz képest öltözködnénk, rendszeresen, észszerűen táplálkoznánk, népünket minden rendelkezésünkre álló eszközzel a szeszes italok mérhetetlen szeretetéről leszoktatnánk, ha a lakóházak jó kiépítésére és szellőztetésére kioktatnánk, egyszóval, ha lelkükbe öntenénk a népszerű előadás világos, meggyőző erejével mindazt, ami meghosszabbítja az életet és az emberi

életet minden oldalról fenyegető betegségek ellen óvószert szolgál.

Egyéb ismeretekre is megtanítja a hallgatóságot a szabad liceum lelkes, tudós gárdája és éppen azért mi azzal a tisztelettel köszöntjük a szabad liceum nemeslelkű, tudós előadóit, mely a tudományt és emberszeretetet megilleti. Legyen Isten áldása szellemi törekvéseiken és az ismeretek magvai találjanak hálás talajra hallgatóik lelkében. Azok pedig, kik szeretik az ismeretgyűjtést, akik, habár tudnak is egyet-mást, sőt talán már maguk is képesek másokat tanítani — látogassák egyiránt szívesen a népszerű előadások sorozatát. Mert mindannyian tanulhatunk, mert a tudás kimeríthetetlen és egy-egy általunk nem ismert, vagy már elfelejtett eszme felújodása nemes gyönyörrel tölt el bennünket. És vajjon van-e olyan okos ember, aki elmondhatná magáról, hogy tudása betelt, be van tetőzve? Ezt csak a fenhéjazó ember állítja, kinek tudása rendesen csalóka, felszínes és tartalmatlan.

Siessünk tehát az ismeretterjesztő előadásokra és mi, kik tudományunkból élünk, mutassunk példát azoknak, akik sietnek az ismeretek ama forrásához, melyhez viszonyaik folytán eddig nem jutottak.

A magyar ipar védelme.

Lelkesedni akarunk, de lelkesedésünk szalmaláng. Egy felvetett, tetszetős eszme megragadja lelkünket és gondolatunkat, de a gondolatnál nem is megyünk tovább. Hangoztatjuk magyarságunkat, fajszeretűnk, de erőtelenségre vagyunk érdekeink megóvásában, kiszélesítésében. Hiányzik nálunk az egyöntetű munka és az a titkos erő, mely a siker telenség felett nem esik kétségbe, hanem dolgozik egy-egy nap eszme diadala érdekében fáradhatlanul.

Carlyle-ről mondják, hogy mikor The French revolution a history című munkáját megírta, ügyetlen inasa befűtött a kézirat halmazzal a kandallóba. A fegyelmezett tudós nem jött zavarba, hanem megírta újból munkáját, mely az elpusztított szellemessége és gondolatainak mélységével felülmúlta.

Ez a bámulatos akarat erő jut eszünkbe, midőn a magyar iparról olvasunk a lapokban. Panaszkodunk, hogy kereskedelmünk és iparunk más országokéhoz képest pang. A házi ipar pedig egészen mostoha gyermekünk lett. Nem törődünk vele, produktumai nem kellenek, mert hozzá vagyunk szokva az idegenben készült, olykor olcsónak tetsző és éppen azért haszontalan portékához. Felszisszenünk, mikor előzőnk az élelmes utazók és kereskedelmi ügynökök hazánkat, a legtöbb esetben méreg drágán sózva ránk ama portékákat, melyeket egy kis utánjárással jobb kivitelben itthon is megkaphatnánk. Igen! mi olyan különösek vagyunk. Nekünk nem kell a magyar ipar, pedig ha támogatnánk, hamarosan belátnánk, hogy pénzünkért itthon sokkal megfelelőbb és használhatóbb értéket kapnánk, mint a külföldi. Kimutatták már azt az igazságot nem egyszer, de számtalanszor azok, kik Magyarország szebb jövőjét ipari és kereskedelmi haladásunktól várják, de óvó, intő és kéré szavuk a pusztában kiáltónak szava lett, melynek megszívlelése elől a magyar társadalom következetesen bezárja füleit.

Ha a siker nem rögtön következik be, abbahagyjuk a kezdetet. Ugy teszünk, mint a gyermek nehéz feladatával. Ha megakad, nem okosodik, nem keresi a megfejtést, hanem bosszusan eldobja könyveit, írőszereit. Nagy tüzzel neki fogunk a magyar kereskedelem és ipar védelmének, ismerjük az eszközöket, melyekkel életre támaszthatjuk, volna is bennünk egy kevés hazafias érzéssel megszentelt erő, de az első

akadályánál lemondunk a további munkáról, hagyva a dolgokat abderiták módjára nyugodni.

A magyar sajtó és a nagyközönség csak nemrégien lelkesült Hegedüs Sándorné okos cikkelyén, mely a Pesti Napló legszebb cikke volt. Csupa igazság volt azokban a hazafias érzéssel megírt sorokban. Sőt többet mondok! Irányeszmék voltak abban letéve a magyar ipar védelmére; eszmék, melyek becsületére váltak volna a férfi agynak is. Egy biztos ut a fejlődés felé, kimutatva jóakarattal, agózással, de egyetértő munka esetén a siker reményességével. A kegyelmes asszony irását, mely méltó feltűnést keltett az országban, nem udvariasságból és írója előkelőségéért dicsérjük, hanem azért, mert az abban kifejtett eszmék és gondolatok a nemzet vágyó lelkéből vannak kiírva. Az elhanyagolt ipar kér támogatást, gondozó, nevelő szeretetet a nemzettől, a magyartól. Védi a sokak által lenézett magyar ipart, mely szépségre, invenczióra, szolidásra kiállja a versenyt a szemeket megtévesztő külföldi ipar produktumaival. Rámutat arra, hogy a magyar iparban megvan az erő, csak növelni, dajkálni, ápolni, fejleszteni kell azt azzal a gondnal és szeretettel, melyet eddig annyira nélkülözött. Erős, egészséges nemzeti érzésnek kell dominálni a magyar iparban is és a teljes siker, ha nem rögtön is, de idővel százszorososan meghozza a reáfordított munka gyümölcsét.

Ha minden magyar nő úgy gondolkoznék, mint az az ideális lelkű és sok tudású kegyelmes asszony, a magyar ipar égető kérdése csakhamar meg volna fejtve. Nem híznának meg a külföldi gyárosok a mi pénzünkön s mi nem lennénk elhalmozva és becsapva olyan értéktelen cikkekkkel, melyeket méreg drágán fizetünk meg, vagy abban a hiszemben, hogy magyar földön azokat meg nem szerezhettük, vagy ha megszerezhetjük is, oly drágák, hogy lehetetlen azokat megfizetni.

Igaz, hogy a magyar iparos nem dolgozik szemfényvesztő reklámmal, nem kürtöli világgá becsületes alkotását, mint a külföldi ember hitvány cikkeit, sőt még annyira sem élelmes, hogy észrevétesse magát. És ez utóbbi hibája iparosainknak, mert a tisztességes munka felemelt fővel mutathatja be sikereit, mert jól készített munkái meggyőzik a kételkedőket, hogy nem szédelőgöccsel, hanem megbízható erővel van dolguk.

Szemből a külföldről beözönlő cikkekkkel az egyenlőtlen harcban természetesen a magyar iparos veszít. Amazt meg kell akadályozni oly módon, hogy pártoljuk a hazai ipart. És ebben legtöbbször a nők tehetnek, rábeszéléssel, s hazai ipartermékek beszerzési forrásainak felkutatásával és azok pártolásával. Alakítsanak magyar ipar védő egyleteket. Nem kell ahhoz pénz, csak meleg érdeklődés és ügyesület. Van előttünk egy példa! Ott van Gyarmathy Zsigáné urasszony, ki a kalotaszegi varrotasnak piacot teremtett nemcsak nálunk, hanem a külföldön is. Kövessék ennek a bámulatos tevékenységű magyar asszonynak az igazi példáját, akit nem vert le a kezdet nehézsége, hanem inkább fokozta benne az akaratot.

Kezdjünk, igen, kezdjünk hozzá a magyar ipar pártolásához. Talán még nem késtünk el, még élénk emlékezetünkben vannak azon magvas cikkelynek szavai, melyeket a miniszterné mint első „hadüzenetet” küldött a külföldről importált selejtes portékák ellen. Hallgassuk meg a becsületes harcra hívó szavakat, melyek fontos megnyilatkozásai egy hazája iparát aggódva féltő nemes szívnél. Nem vészharang az, bár talán ez is elkelne nálunk, hogy felébredjünk tétlenségünkben, hanem hívó, kéri szózat fenyegetett érdekeink védelmére.

Egy nagy, törekvéseiben becsületes, mindez ideig elhanyagolt társadalmi osztály tisztességes megélhetésére teszünk biztos alapot a magyar ipar pártolásával. Nemcsak a megérdemelt kenyert nyújtjuk a magyar iparos osztálynak, hanem fejlesztjük pártolásunkkal munkakedvét, tehetségét.

Egy erős, minden ízében egészséges törekvéseiben méltányolt, munkája gyümölcsét kézzel foghatólag tapasztaló iparososztály nagy mértékben emelné vagyonsodásunkat és egy csapással megszüntetné azon bajokat, melyek különböző elnevezések alatt veszedelmes törekvéseket rejtenek magukban, csak kedvező alkalmat várva, hogy a társadalmi rendet felforgassák.

—CZ—S.

A közigazgatás új szervezete.

Írta: Éhen Gyula.

A közigazgatás jó csak úgy lehet és csak akkor felelhet meg céljának, ha a nemzet géniuszával összhangzásban, annak nagy eszményeit szolgálja; ha továbbá annak tartalmát a polgári szabadság megvalósítását biztosító önkormányzat kölcsönöz; s ha végül annak rendszerét a jogbiztonság garanciái veszik körül.

A modern közigazgatás szervezésének feladatánál az első kérdés mindig csak az, vajjon a közigazgatásnak végleges rendezésre váró mai rendszere el van-e látva oly szervekkel és oly intézményekkel, melyek az új szervek plasztikai kialakítására alkalmasak? Vagyis a kérdés mindig az, hogy az öntudatos cselekvéssel teremtett mai helyzet és a közviszonyok eléggé érettek-e már a nagy alkotás megvalósítására?

Ha a most jelzett vonatkozásokban teljes megnyugvást találunk és abban a meggyőződésben élünk, hogy a modern alkotáshoz nélkülözhetetlenül szükséges alkotórészek már együtt vannak: akkor indulhat a nagyszabású munka; még pedig mindenképp felett oly célból és rendeltetéssel, hogy a modern alapokra fektetett közigazgatásnak legeminentebb feladata legyen: a magyar nemzeti érdekeknek kultusza és azok célhoz juttatása.

Közéletünk egész valóját egy nagy nemzeti gondolat hatja át. Egész nemzet előtt egy eszményi cél lebeg; s az nem más, mint az egységes magyar nemzeti állam kiépítése és megszilárdítása.

Bármely jogalkotásról, avagy közintézmény létesítéséről legyen tehát szó; a nagy nemzeti gondolatot és célt soha sem szabad felednünk, avagy figyelmen kívül hagynunk. Mennyivel inkább kötelező tehát a nemzeti eszme figyelembe vétele azon organizmus újból való megteremtésénél, mely a nemzet összes rétegeit szabályozva, legalkalmasabb arra, hogy a nagy nemzeti gondolatnak hűséges szolgálatába álljon.

Nem szabad felednünk, hogy konglomerált állam vagyunk; s hogy idegen nyelvet beszélő honfitársaink legnagyobb mértékben ki vannak téve a magyar állam szuverénitását mélyen sértő és idővel tán komoly veszéllyel és fenyegető nemzetiségi izgatásoknak.

E ki nem zárt veszély lehetősége teszi tehát a magyar törvényhozásnak kötelességivé, hogy a közigazgatás új rendjét akként szervezze, hogy az a magyar állam fenségének és sérthetlenségének palládiuma legyen; hogy éppen maga a szervezet ne engedjen betolakodást és érvényesülést oly elemeknek, melyeknek célja és törekvése a magyar nemzeti érdekeknek elárulása.

Midőn tehát nem egyedül a magyar nemzeti érdekek megvédéséről, hanem egyúttal a magyar állam nemzeti egységének kialakításáról és a hazafias munkálkodás igényelte eszközök és intézmények előteremtéséről van szó: akkor el kell némulnia minden oly disszonáns hangnak, mely a régi municipális rendszer kegyelet által őrizett maradványait akarja fentartani, avagy éppen feltámasztani.

Magyarország fejlődésének mai stádiumában nem a nemzeti emlékek és hagyományok dekoratív intézményeinek fentartása a cél többé, hanem azon hazafias kötelességnek hű és pontos teljesítése, mely szerint hozandó törvényeink által statuálandó összes hazai intézményeinket, nemzeti tartalommal töltjük meg; ekként biztosítván a magyar államhatalomnak és magyar állameszmének mindenekfelett álló szent jogát!

Minden közintézménynek a magyar állam érdekeit kell szolgálnia. S ha ez így van, akkor éppen a közigazgatás szervezetében kell megvalósítanunk azokat az eszközöket, melyek a magyar nemzeti állam érdekeinek kielégítésére legalkalmasabbak.

Ha felismertük közigazgatásunk mai rendszerének azon árnyoldalait, melyek a magyar nemzeti állam kiépítésének és megszilárdításának elháríthatatlan akadályai; ha meggyőződünk arról, hogy a mai szervezet fentartása csak újabb és újabb veszélyeket rejt magában; akkor félre minden habozással; mert inkább romboljuk le teljesen a régi korhadttal épületet alapjaival együtt, sem hogy a megbízhatatlan, ingatag alapon emelt alkotás reánk szakadjon és törmelékei alá temesse a magyar nemzetnek legféltettebb kincsét: a nemzet szuverénitását.

Érthető rövid szavakkal ez azt jelenti, hogy a modern közigazgatási rendszer organizmusában erőteljesen és minden kétértelműséget kizáró módon ki kell domborítanunk a magyar nemzeti jelleget; ennek pedig egyedüli célravezető módja és eszköze a *kinevezési rendszer* életbeléptetése.

Sajátságos jelenség, hogy a parlament közjogi ellenzékében képviselt radikális hívei, majdnem kivétel nélkül a régi municipális rendszernek imádói. Holott a visszavált

régi rendszernek és szerkezetnek visszaállítása inkább a konzervatív felfogásnak eredménye gyanánt volna tekinthető. A választási rendszert szeretik az „autonomia drágagyöngyének” nevezni. Pedig az autonomia lényege nem a választás tényében nyilvánul, hanem a haza polgárainak az őket közösen érdeklő ügyek ellátására vonatkozó cselekvés szabadságában.

Am a választás szabadsága maradjon érintetlenül és érvényesüljön minden oly esetben, midőn a határozó és cselekvő; a felügyelő és ellenőrzést gyakorló önkormányzati szervek alakításáról van szó. De azon hatósági funkcionáriusok, kik mint az önkormányzat közegei, egyúttal a legfontosabb és legkényesebb természetű állami funkciók teljesítésére és felügyeletére is hivatvák; kiknek eminens kötelessége, hogy a magyar állam szuverén jogait védelmezzék és a magyar nemzeti államhatalom érdekeinek éber őrei legyenek: azok, mint a magyar nemzeti állam szempontjából vett teljesen megbízható tisztviselők, még távoli gyanuja alatt sem állhatnak azon feltevésnek, mintha a magyar állameszme képviselése helyett idegen nemzetiségi érdekeket szolgálnának.

A közigazgatás jósága nem attól függ, vajon választott avagy kinevezett tisztviselők látják-e el az annak körébe eső teendőket. Hisz ennek legragyogóbb példáját mutatja a maga nemében páratlanul álló angol közigazgatás. A magyar állameszme védelme szempontjából pedig, a mi különleges viszonyaink között, határozottan el kell fogadnunk azon álláspontnak helyességét, melyszerint: hazánkban a városi tisztviselők állásának betöltése egyedül kinevezési rendszer mellett helyes és célszerű.

Nagy tévedés volna azt hinni, hogy a kinevezés rendszere a közigazgatásunkra reásüti a centralizált állami közigazgatásnak bélyegét. Valamint téves nézet az is, hogy a választási rendszer a decentralizált önkormányzati közigazgatásnak a legfőbb eleme.

Bár szívesen elismerjük, hogy az autonomia a közigazgatás éltető lelke; s ez ad annak igazi tartalmat és értéket. Amde nem tagadható az sem, hogy a közigazgatás területén ezen fogalom körébe ott találjuk, megfelelő külön szerveikkel együtt úgy az állami, mint az önkormányzati közigazgatást; majd külön önállósággal, majd egymást kiegészítve és kölcsönösen támogatva. Hiszen a törvényhozás keretén kívül eső minden állami tevékenység a közigazgatás forgalmkörébe tartozik. Kívánatos azonban, hogy a hatósági funkciók ellátására az önkormányzati közegeknek és szerveknek minél nagyobb befolyás biztosíttassék, mert annál nagyobb mértékben valósul meg a közigazgatási alkotmányosság és polgári szabadság.

A közigazgatás modern rendezésének egyik fontos feladata, hogy éles vonásokkal különböztesse meg a hatósági és önkormányzati feladatokat. — Az önkormányzat jogának terjedelmére pedig legyen mindig irányadó egyrészt a közigazgatás tagozatainak intellektuális kvalitása; másrészt pedig azon feladatok mértéke, melyet az egyes tagozatoknak törvényszerint és az életközösség határain belül megvalósítaniok kell.

Ez a helyes *közigazgatási politika.*

Téglavető telepések kérelme.

A városi tanács a régi téglavető telepésekre nézve azon határozatot hozta, hogy záros határidőn belül hagyják el eddigi lakóhelyüket. Most a telepések a következő kérvénnyel fordultak a városi tanácshoz:

Tekintetes Városi Tanács! Mély tisztelettel alulírottak, családjaikkal együtt hosszú évtizedek óta lakunk Debreczen sz. kir. város u. n. nagytéglavető telepén, mely nekünk és jogelődjeinknek oly értelmű engedéllyel bocsátott még 1857-ben rendelkezésünkre, hogy ott a kijelölt házhelyeken lakóházakat építhetünk. Építettünk is, ott ma 105 lakóház áll Isten és a nemes város jóvoltából valóságos otthonképpen, amelyhez mi szegény emberek, ugyis, mint születésünk helyéhez, de ugyis, mint egyedüli vagyonunkhoz a legnagyobb szeretettel ragaszkodunk, kiérdemelve ezt a kis otthont azzal is, hogy mint szorgalmas munkás emberek a téglavetésből csaknem ötven éven át jelentékeny évi jövedelmet juttattunk a nemes város közönségének.

A téglavető üzemet azonban a tekintetes városi tanács, miután ugyanezen célra a telep helyéhez közel körkemenczét építtetett, nem régen tudvalevőleg megszüntette. Ennek következtében mi a rendőrkapitányság útján utasítást kaptunk arra is, hogy a telepen levő házainkat záros határidő alatt romboljuk le és a telepet hagyjuk el. Ez a rendel-

kezés valósággal megdöbbenett s a legnagyobb kétségbeesés érzésével töltött el bennünket, mert értelme első sorban az, hogy egyedüli kis vagyonunkat elveszítsük, másodsorban pedig az, hogy becsületes munkával kiérdemelt otthonunktól megválva, körülbelül 1000 lélekszámot kitevő családtagjainkkal együtt vándorbotot vegyünk a kezünkbe, keressünk a városban 6 korona havi bérű egészségtelen lakásokat és az eddigi tiszta tűzhely mellől huzódjunk — sokan tizedmagunkkal is — egy kis szoba büzös és tisztátalan fertőjébe, mert hiszen valamenynyien szegény munkás emberek lévén, nekünk nem telhetik arra, hogy nagy urak módjára rendezkedjünk be s amennyik lakbérre adunk, ugyanannyit keservesen kell elvonnunk mindennapi betevő falatunkból.

Az a rendelkezés, ha foganatosíttatnék, sem igazságos, sem méltányos nem lenne. De nem indokolható közigazgatási szempontból sem. Az u. n. Gereby-telep époly távol fekszik a várostól (3 km-re) mint ez a mi telepünk. Több telep is van ezenkívül a város körül s ezek a közigazgatást nehezebbé egyáltalán nem teszi, sőt egyrészt azzal, hogy a szegényebb néposztálynak biztos otthont nyujtsanak, valóságos jótékonyági menhelyek, másrészt azzal, hogy az ott lakó igen szegény és nagy népességű családokat a város belterületéről és az ebben levő lakások tulsufolásától visszatartják, úgy közegészségi, mint erkölcsi tetintetben is föltötte hasznosak.

Kétség merülhetne fel talán az iskoláztatás szempontjából. Eddig azonban ez szóba sem jött, valamint szóba nem jött az époly messze eső Gereby-telepnél sem. Ámha most erről szó lehetne, utalunk a jóval távolabb lakó tanyabeli gyermekekre, akik az iskolát még messzebről látogatják s utalunk, mert közvetlen tudomásunk van róla, — arra, hogy a város közönsége telepünk közelében éppen most szándékozik új iskolát létesíteni. Iskoláztatási szempontból sem volna tehát ok reá, hogy telepünk oly végtelen kárunkra megszüntessék.

Ezek szerint az érintett rendelkezést semmi sem indokolja s nincs más hátra, minthogy alázatos kérelmünk előterjesztése előtt ajánlatot tegyünk a tekintetes Városi Tanács előtt arra nézve, hogy miképen óhajtjuk a telepet továbbra is fentartani.

Mi a mi szerény egyszerű felfogásunkkal úgy gondoltuk a dolgot megoldhatónak, ha azt a téglavetés céljaira évtizedeken át kihasznált s így sem szántóföldnek, sem legelőnek nem használható területet, melyen házaink fekszenek, a város közönségétől örök áron megvesszük. E célból már okleveles mérnökökkel el is készítettük az ide 1/2 alatt tisztelettel becsatolt szabályozási tervet s fel is mértük a megvételhez szükséges területet, mely a felmérés eredménye szerint 56 katasztrális holdat teszen ki. A vételnek remélt keresztülvitele után a megvett területet felosztanánk a lehetőség szerint 600—800 négyszögöles részletekre, úgy, hogy a mi házaink környéke nem pusztá kis udvari telkekből állana, hanem valóságos kertekké alakulna, amelyek diszére válhatnak városunk környékének. Természetes az is, hogy mindenről, ami a rend fenntartásához szükséges, magunk gondoskodnánk s eleve kijelentjük kötelezőleg, hogy a várostól semminemű oly előnyt nem igénylünk, ami a várost anyagilag terhelné, hacsak a saját költségünkre nem. Kötelezzük magunkat ezenkívül arra is, hogy mindazt, amit a városi hatóság közigazgatási, közrendészeti, egészségügyi és egyéb szempontokból reánk ró, hűve teljesítjük, hiszen mindenünket készek vagyunk azért a meleg kis főszekért feláldozni, ahol magunk és gyermekeink születünk és nevelkedtünk.

Vételárul a teljesen kihasznált és szántóföldül vagy legelőül ugy sem használható földért felajánlunk katasztrális holdanként 600 azaz hatszáz koronát, összesen 33,600 koronát, melyet egy összegben a szerződés aláírásakor azonnal kifizetünk, miután becsületes szegénységünk mellett abban a helyzetben vagyunk, hogy e vételárul nekünk egy helyi pénzintézet előlegezni fogja.

Tekintetes Városi Tanács! Százöt szegény családapa kér könyörületet és irgalmat ez alkalommal. Nincs nagy vagyonunk, nagy tehetőségünk, pénzzel való adózásunk föltötte csekély a haza és a város céljaira; de époly becsületes fiai vagyunk e hazának és e városnak, mint a tehetősebb polgárok s azoknak mint becsületes, munkás családok, becsületes nemzedéket is nevelünk. Könyörületet és irgalmat kérünk 1000 lélek számára, hadd maradjanak meg ők a mi verejtékünkön szeretett otthonunkban, az ő földjükön s ne váljanak földönfutókká!

Esengve esedezünk, mindezeknél fogva:

Méltóztassék az 9138—1904. sz. alatt kelt határozatot végrehajtásának felfüggesztésével jelen vétel ajánlatunkat a legközelebb megtartandó közgyűlés előtt pártolálag előterjeszteni s annak elfogadása után a vonatkozó részletes feltételeket ezennel megnevezett ügyvédünk: dr. Révi Nándor ur utján velünk közölni. Mély tisztelettel, a tekintetes Városi Tanácsnak legalázatosabb szolgálai: Aláírások.

A városi tanács legközelebb foglalkozni fog az eddigi otthonukat féltő telepések kérelmével, előbb azonban kérelmüket áttette a jog- és pénzügyi bizottsághoz.

A nőegylet háza.

B. e. Váradi Szabó Miklós végrendeletében Széchenyi-u. 6. sz. házát bizonyos feltételek mellett a debreczeni jótékony nőegyletre hagyta. A hagyatékot azonban adósságok terhelik, melyeket a hagyományosok tartoznak fizetni. A hagyományosok most azt tervezik, hogy kiki átvenné a reá hagyományozott részt és a hagyományra részarányosan eső terhek kifizetéséről gondoskodnék. Ugyanezen alkalomból a nőegylet ajánlatot kapott arra nézve, hogy egy bizonyos összeg azonnal való lefizetése ellenében mondjon le az örökségről. A nőegylet legutóbb tartott választmányi ülésében ezen utóbbi ajánlatot nem fogadta el, ellenben elvben az előbbihez hozzájárulván, dr. Tüdös János egyleti jogtanácsos következő ajánlatát fogadta el: Mondja ki a nőegylet válaszmánya, hogy

1. B. e. néhai Váradi Szabó Miklós urnak az a nagyszerű hagyománya, mely szerint végrendeletében a debreczeni Széchenyi-utca 6. sz. házastelkét a jótékony nőegyletnek hagyományozta, azzal a meghagyással, hogy ezen a telken idővel »Váradi Szabó János és Erzsébet« árvaház nevet viselő nőegyleti árvaház emeltesék és tartassék fenn, a legmélyebb hálaérzettel és a nemeslelkű alapító magasztos szándékai iránti legnagyobb tisztelettel elfogadja és a kikötött feltételeknek és meghagyásoknak magát mindenben aláveti és felkéri az ügyészt, hogy a nőegylet határozatát a hagyatéki tárgyaláson hivatalosan jelentse be.

2. Ezzel kapcsolatban, minthogy ekként a felhozott okokból a hagyomány elfogadásával a nőegyletet kárpótolni szándékolt ajánlat összeegyeztethetetlen, ez ajánlatot az ajánlattevő nemes és a nőegylet irányában meleg jóindulattól áthatott érzelmeinek különös kiemelése és elismerő hangoztatása mellett el nem fogadhatja.

3. Egyben megbizzza az elnökséget és az ügyészt, hogy a hagyaték tárgyalásánál a Márton Imre ur által kidolgozott tervezet keresztülvitelét elősegítve a nőegylet nevében oly egyezséget, — mely szerint a 68,000 koronánál többre nem rugó tehernek, ha lehetséges a kivihető 30-71%-a, de semmiképpen nem több mint 35-33% a átvállalásával a hagyomány azonnal a nőegylet tényleges birtoklásába bocsáttatik — elfogadjanak s így egyezség lebonyolítása végett szükséges minden lépést joghatályosan és a nőegyletet kötelezően megtehesse, az eljárás eredményéről az ügyész jelentése elvárattván.

A válaszmány az ügyész indítványát mindenben elfogadta.

Pörölhető-e a biztosítási díj?

A bíróságok ama joggyakorlatáról van szó, mely szerint olyan esetekben, amidőn a biztosított felek a biztosítási díjat megfizetni vonakodnak és a biztosító-társaságok erre őket pörrel akarják kényszeríteni, a bíróságok a társaságokat kereseteikkel a törvényből meritett elvi okoknál fogva elutasítják, vagyis a feleket díjfizetésre nem kötelezik. A bíróságoknak ez az álláspontja a biztosító-társaságok körében valóságos rémületet idéz elő és a társaságok ez idő szerint tehetetlenül állanak ez állásponttal szemben; egyelőre csak arra szorítkoznak, hogy díjpöröket a bíróságok előtt nem indítanak. A kérdés a biztosító-társaságokra nézve az életkérdés fontosságával bir, de nem kisebb fontosságú az a nagyközönségre nézve sem, mely olyan esetekben, midőn a biztosítás folytatását egyáltalában, vagy csak valamelyik társaságnál kívánatosnak nem tartja, ekkép a rája nézve terhessé vált biztosítástól megszabadulhat. A tárgy nagy aktualitásánál és kiváló fontosságánál fogva tehát kívánatos, hogy vele behatóan foglalkozunk.

A kiindulási pont e kérdésnél a kereskedelmi törvény 485. és 505. szakaszai. A kárbiztosításra nézve ugyanis a kereskedelmi törvény 4-5. szakasza 4. pontja megállapítja, hogy a biztosítási szerződés hatályát veszti, ha a visszatérő időszakokban fizetendő díj a lejáratkor vagy az e végre engedett halasztás eltelte előtt le nem fizettetik; kivételnek e tekintetben akkor van helye, ha a biztosítottat a díj lefizetésében véletlen baleset vagy erőhatalom gátolta. Az 505. szakasz 8. pontja pedig ugyanezt a jogszabályt az életbiztosításra nézve állapítja meg azzal a különbséggel, hogy itt a díjfizetésre 30 napi időhaladékot engedelmaz.

A kereskedelmi törvény életbelépte után a bíróságok ezt a törvényt akkép magyarázták és alkalmazták, hogy az a jog, mely szerint a biztosított fél fizetési késedelme esetén a biztosítás megszüntethető: a biztosító-társaságok egyoldalú joga, vagyis ilyen esetekben a biztosítást csak ők

vannak jogosítva megszüntetni, de nem egyszersmind a fizetésben késedelmes biztosított fél is. És az igazság érdekében meg kell vallanunk, hogy a kereskedelmi törvényjavaslat tárgyában tartott szakértekezletek jegyzőkönyvei arról tesznek tanúságot, hogy a törvényhozásnak valóban az lehet az intencziója, hogy csak a biztosító-társaságoknak akarta ezt a jogot megadni, hogy a fél fizetési késedelme eséén a biztosítást megszüntethessék. Az idők folyamán azonban előfordultak a bíróságoknál olyan esetek, amelyekben valamelyik biztosító-társaság egyes biztosításoknak, vagy egész biztosítási ágaknak a fentartását és folytatását magára nézve kívánatosnak nem tartotta, ilyen esetekben pénzbeszedőjét nem küldte el a félhez a biztosítási díj beszedése végett, a fél szokva lévén ahhoz, hogy a társaság pénzbeszedőjét küldi hozzá a díj behajtása végett, ennek jövedelmét most is várta és midőn ez huzamosabb ideig meg nem történt, a társasághoz ment a díj befizetése végett, de ott arról értesült, hogy biztosítása a díjnak kellő időben meg nem történt fizetése folytán töröltetett, annak ellenére, hogy a fél a biztosítást fenn akarta tartani és annak ellenére, hogy ő a fizetésben beállott késedelemben ártatlan volt. Különösen rossz benyomást tett az ilyen eljárás olyan esetekben, midőn időközben a kár megtörtént és a társaság természetesen a kártérítést megtagadta. Előfordultak továbbá olyan méltánylást érdemlő esetek, amelyekben a biztosított fél az ügynök rábeszélése, vagy félrevezetése folytán téves hiszemben és kedvezőtlen módon biztosította magát, mindazáltal a társaság a fél előterjesztéseit figyelembe nem vette és a díjat pörölte. Ilyen esetekben a fél hasztalan hozta fel kifogásait a bíróság előtt, ez figyelembe nem vehette, mert jogi szempontból meg nem állottak. Az ilyen tapasztalatok arra indították a bíróságokat, hogy olyan módot eszeljenek ki, amelynél fogva a méltatlanul pörölt felek a biztosító-társaságok tulkapásaival szemben megvédhetők legyenek. Hosszas, ingadozó joggyakorlat után végre a Kuria 1885 április 14-én tartott teljes tanácsülésében meghozta a 26. számú döntvényt a következő tartalommal: „Oly esetben, midőn az életbiztosítási díj nem évi, hanem rövidebb (féléves, negyedéves vagy hónapos) időszakokban fizetendő, a biztosított, habár magát az egész első évre eső díj fizetésére kötelezte, nem tartozik az első év folyamán lejárt összes díjrészeket lefizetni“.

Amint látjuk, a Kuria döntvénye csak az életbiztosításokra vonatkozik, a joggyakorlat azonban a döntvényben kimondott jogelvet a biztosítás minden ágára egyaránt alkalmazza. E joggyakorlat értelmében tehát a biztosítás minden ágában a biztosított fél már csak a biztosítást követő első díjrészlet megfizetésére volt kötelezhető, a visszatérő időszakokban fizetendő díjak pörölése esetén pedig a biztosító-társaságokat kereseteikkel elutasították.

E kuriai döntvény meghozatala után és az alapján kifejlődött újabb joggyakorlat folyamán megint olyan esetek merültek fel a bíróságok előtt, amelyekben a biztosított fél mindjárt az első díjat meg nem fizette, a biztosító-társaság pörölte, ítéletet kapott, a díjat a fél ingatlanán bekebelezte és ellene kielégítési végrehajtást kért és foganatosított, amely alkalommal teljes fedezetet talált. Mielőtt azonban a pénz befolyt volna, a biztosított fél meghalt, vagy leégett, balesetet, vagy jégkárt szenvedett. A fél, vagy a kedvezményezett a biztosító-társaságtól a biztosítási, vagy kézbesítési összeget követelte, ez azonban minden fizetést megtagadott azon az alapon, hogy a kötvényföltételek értelmében a biztosítás csak a biztosítási díj megfizetése után veszi kezdetét, pör esetén pedig a behajtásig a biztosítás szünetel és csak a díj befolyása után lép újra hatályba. Miután tehát a kötvényföltételek értelmében addig, míg a biztosítási díj csakugyan meg nem fizettetett, a biztosító társaság a kockázatot nem viseli, a félnek ilyen esetekben semminő joga nincs, ha mindjárt a díjak bekebelezés, vagy végrehajtás útján a társaság javára biztosítva vannak is. Erre a Kuria megint azt mondta, hogy miután a társaság a kötvényföltételek értelmében a biztosítási díj megfizetéséig a kockázatot nem viseli, a biztosított fél sem köteles a kockázat ellenértékét, vagyis a biztosítási díjat megfizetni. A mai joggyakorlat értelmében tehát a fél már az első díjat, vagy az első díjrészletet sem köteles megfizetni és a bíróság pör esetén már ezeket sem itéli meg.

Kétségtelen, hogy a bíróságnak ez a magatartása a biztosító-társaságokat rendkívül kellemetlen helyzetbe sodorta, mert ennek folytán az a sok díjkötelező-díjnyugta és díjváltó, amelyek tárczáikban főlhalmozva vannak és amiknek az előteremtése igen nagy pénzáldozatokba került — nagyon is kétes értékkel birnak. Azonkívül ez a joggyakorlat lehetővé teszi, hogy az ügynökök a biztosított feleket bármely pillanatban egy másik társasághoz terheltesék át biztosításra. A biztosítási ügy fejlődését is hátráltatja ez a joggyakorlat, mert az ügynökök jutalékaikat csak a befolyt díjak után kapják és így a díjak nem perelhetősége folytán sok esetben elesnek jutalékaiktól, amely állapotok őket a biztosítási térről lassanként más üzletek szerzésére terelik át. Segíteni tehát kell a bajon, de erre az impulzust a biztosító-társaságoknak kell megadni az által, hogy üzletszerző közegeiket jobban megválogatják és egy tisztességes üzletszerzői

kar által lehetővé teszik, hogy a biztosítási üzletek szolidabb módon kötéssenek meg, mint a jelenben történik. A kötvényföltételekből pedig ki kell küszöbölni azt az intézkedést, hogy a birtosítás csak a biztosítási díj megfizetése után veszi kezdetét s ki kell mondani a biztosítási feltételekben, hogy a társaság a kockázatot a biztosítás megkötésétől kezdve viseli. Ez esetben a társaság a kockázatot viselvé, nem kételkedünk, hogy a bíróságok is meg fogják ítélni a kockázatot ellenértékét: a biztosítási díjat.

102,098. 1904.
I-a.

Belügyminiszteri körrendelet.

A központi választmányok újból való megalakítása. (Valamennyi törvényhatóságnak.)

Az 1904. évben újból megalakított központ iválasztmány megbízása a folyó év végével lejár.

Hivatkozással az 1874. XXXIII. b. e. 20 §-ának utolsó bekezdésére, felhívom a Czimet, hogy a központi választmány újból való megalakítása iránt, a jelenlegi központi választmány megbízási idejének lejártá előtt, az idézett törvényzcikk 18 19. és 20. §-aiban foglalt rendelkezések pontos betartása mellett intézkedjék és ennek megtörténtét a vonatkozó és a választási eljárás nivóját is feltüntető közgyűlési határozat bemutatása mellett a folyó évi december hó végéig multhatatlanul jelentse be.

Budapesten, 1904. évi október 24-én.

Tisza, s. k.

56. 1887. bkgy.
2031.

Közegészségi és köztisztasági szabályrendelet.

1. §. A ház belső és külső részeinek tisztántartása a háztulajdonost illeti.

2. §. A háztulajdonosok kötelesek a házaik előtti járdát tisztán tartani, azt mindennap lesepertetni, május 1-től október 15-ig száraz időben naponként reggel 7 óráig tiszta vízzel felloccsoltatni, télen a havat letakarítani, ónos időben hamuval, homokkal vagy fűrészporral behinteni.

3. §. A háztulajdonosok kötelesek a hatóság által elrendelt fertőztelenítéseket teljesíteni.

4. §. Szemetet trágyát, törmeléket, havat vagy rothadó anyagot az utcára kihordani, valamint portörőlnök és szőnyegeknek az ablakon vagy ajtón az utcára való kirázása tilos.

5. §. Minden háztulajdonos köteles udvarán a szemét és trágya ideiglenes elhelyezésére szolgáló szeméttartót csináltatni.

6. §. A háztulajdonos köteles a szeméttartóban ideiglenesen elhelyezett szemetet és trágyát a szeméttartó megteleése után azonnal, különben pedig minden évben kétszer márczius és október végéig, a hatóság által megjelölt helyekre kihordatni.

7. §. A szemét és trágya kihordásával megbízott tartozik a szemetet és trágyát akként szállítani, hogy az az utcán és az uton el ne hulljon.

8. §. Minden háztulajdonos köteles az udvarában levő árnyékszékeket megteleésük után azonnal, azok pedig, kiknek ürszékeik az utcai fedett csatornával összeköttetésben levő oldalcsatornával ellátva nincsenek, minden évben legalább kétszer, u. m.: márczius és október hónapok végéig — és pedig kizárólag csakis a várossal szerződési viszonyban álló vállalkozóval kitisztíttatni s az ezért járó szabályszerű díjat azonnal kifizetni.

9. §. Árnyékszékek és peczegődrök tisztítása csak este 9 órától reggeli 5 óráig légmentes szivattyuk és hordókban engedtetik meg. Az ürüléket csak az e célra hatóságilag kijelölt helyekre szabad kihordani.

10. §. Köteles minden háztulajdonos a szükségnek megfelelő árnyékszéket csináltatni; és pedig ha azon utcában földalatti csatorna létezik, ezentul mindenkor csatornára, mely az utcai csatornával kötendő össze, ha pedig az utcában ilyen még nincs, szabályszerű emésztőgödrök készitendők.

11. Bűzhödt levek és más tisztátalan folyadékok földalatti csatorna hiányában az utcára nyílt árkokba nem vezetethetők, hanem köteles e célra a háztulajdonos ezen szabályrendelet életbeléptetésétől számított 6 hónap alatt emésztőgödröt csináltatni.

12. §. Azon területen, hol az utcák földalatti csatornával vannak ellátva, tartozik minden háztulajdonos jelen szabályrendelet érvényre emelésétől számítandó két év alatt saját házából az utcai csatornába vezető földalatti csatornát készitettetni.

13. §. A háztulajdonos tartozik a házából a főcsatornába vezető földalatti csatornát hatósági rendeletre kitisztíttatni.

14. §. Mészáros és hentes ipartelepek addig, míg a közvágóhid felállittatik, — timár, szücs és szappanos ipartelepek pedig jövőre csak oly házaknál engedhetők meg, melyek utcai fedett csatornával összeköttetésben álló földalatti oldalcsatornával bírnak.

Béltisztító, csont- és ronggyűjtő ipartelep sem a bel-, sem a külvárosban, sem a város körül levő szőlőskertekben nem nyithatók, hanem csak egyedül a városban a sorompókon kívül eső, homokos talaju területén állítható fel.

15. §. A város területén sertésstartás és hizlalás tilos; megengedetik azonban, hogy házi szükségletre minden egyes belvárosi telken 6—6 drb, külvárosi telken 4—4 drb sertés hizlaltathassék, az e tekintetben megkivántató közegészség szabályok megtartása mellett.

16. §. Sertés fürdőcsák készítése meg nem engedtetik.

17. §. Az utcáknak, közttereknek és közkerteknek bármikénti bemocskolása tilos.

18. §. Az utcának árucikkék vagy termények fel- és lerakása alkalmávali beszemetelése esetében tartozik az illető fél a beszemetelt térséget saját költségén megtisztíttatni.

19. §. Házi állatonak az utcáni legeltetése meg nem engedtetik.

20. §. Lovaknak és marháknak az utcáni etetése általában tilos. Bérkocsi és egyéb bérjárművek birtokosainak az étetés csak állomási helyükön; vásárra jött szekereknek pedig csak a vásár ideje alatt, vásári állomásaikon és egyedül csak tarisznyából engedtetik meg.

21. §. A bérkocsisok és egyéb bérjárművek tulajdonosai kötelesek állomásaikat mindig tisztántartani, a trágyát az e célra saját költségükön készült tartályokban összegyűjteni és elszállítani, állomási helyeiket naponként négyszer bővízzel lemosni, ápril 1-től október végéig pedig úgy állomási helyeiket, mint a trágyatartó ládákat naponként fertőzteleníteni.

Bérkocsi és egyéb bérjárművek állomasaiul csak jól kikövezett és a csatorna nyíláshoz közel levő helyek jelölendők ki.

22. §. Az ezen rendszabályok ellen elkövetett kihágások, amennyiben a büntető törvénykönyv másként nem intézkedik, 2 forinttól 50 forintig terjedő s közegészségi célokra fordítandó pénzbüntetéssel, behajthatatlanság esetében pedig megfelelő elzárással büntetendők.

23. §. A jelen szabályrendeletbe ütköző kihágások felett első fokban a rendőr-kapitányság, másodfokban a városi tanács, harmadfokban pedig a magy. kir. belügyminiszter bíraskodik.

Kelt Debreczen sz. kir. város törvényhatósági bizottságának 1887-ik évi márczius 24-én s folytatva tartott rendes közgyűléséből.

Kiadta:
Zöld Mihály,
jegyző.

35,430. szám.
II.

Magyar királyi belügyminiszter.

1886 október 10-én 55,650 sz. a. kibocsátott itteni renDELETEH képest módosított ezen szabályrendeletet, az 1879 XL. t.-cz 5. §-a alapján ezennel megerősitem.

Budapesten, 1887. évi május hó 31-én.

A miniszter helyett:
Lukács György,
államtitkár

Hirek.

* **A polgármester és a sajtó.** A szervezeti szabályzat kidolgozására szervezett bizottság legutóbb tartott ülésén Kovács József polgármester azon kérdést vetette fel, nem volna-e helyes, ha a szakbizottságok ülése a nyilvánosság kizárásával tartatnának. Ezen eszme felvetésére az ösztönözte a polgármestert, hogy az egyes szakbizottságok előleges tárgyalási üléséről nem mindig kerülnek megbízható tudósítások a nagyközönség elé. Egyébiránt a polgármesternek az a nézete, hogy oly ügyek, melyek nem kerültek a tanács elé, ne közöltessenek a lapokban. Ezen nézetével azonban legkevésbé sem akarná a *sajtószabadságot* korlátozni, mert igen jól tudja, hogy a sajtószabadság, ha az sajtószabadsággá nem fajul, — a nemzet kincse és a nagy idők legszebb, legmagasztosabb alkotása. Senki nem tiszteli jobban a sajtót, mint a polgármester, de mindezen tisztelete mellett jogában áll minden oly ügyet mindaddig megóvni a nyilvánosságtól, míg azok a tanácsi asztalra nem kerülnek. Ugy a polgármester, mint a tanács sohasem zárkózik el olyan ügyek nyilvánosságra hozatalától, melyek a nagy közönséget érdeklik és e tekintetben minden helyi lapnak szívesen rendelkezésére bocsátja a közlendőket. Vannak azonban olyan ügyek, melyeknek idő előtt való közlése inkább árt, mint használ az ügynek; már pedig, ha valakinek, egy a városi tanácsnak szorgos kötelessége arra ügyelni, hogy a város érdekei minden irányban megóvassanak. A helyi lapok tehát a jövőben is megkapnak közlésre minden oly ügyet, mely a tanács elintézésével van ellátva, s ha mégis olykor-olykor megtörténik, hogy vagy a tanács, vagy a tanácsi ügyeket előkészítő szakbizottság üléseinek határozatát nem közli a tanács a sajtóval, ennek nem a sajtó korlátozásának szándéka lesz az oka, hanem a város jól felfogott érdeke. A polgármester és a városi tanács teljes nyíltsággal intézi a város ügyeit és ha mégis itt-ott egyes intézkedését nem akarja idő előtt nyilvánosságra hozni, ezért nem tartozik felelősséggel és magyarázattal. A sajtószabadságot azonban tiszteli és valószínűleg jobban, mint esetleg azok, akik szenzációhajhászat okából elhamarkodva hoznak olyan dolgokat, melyek később helyreigazításra szorúlnak.

— **A magyar tisztviselők korteskedése.** Bezerédj István, Vas megye alispánja körrendeletet intézett a megyei tisztviselőkhöz az állások betöltése körül szokásos korteskedés ellen. A rendelet nem tartja ildomosnak s a tisztviselői állás tekintélyével megegyezhetőnek, hogy a tisztviselők, mikor magasabb állásra pályáznak, arra egyenesen gyűjtsek a szavazatokat. Az alispán rendeletét örömmel közöljük.

□ **Az árvatartó alap.** A belügyminiszter a helybeli két protestáns egyház által a várostól átvett Mária Theresia árvatartó alap kezelésére kiállított alapítólevelet jóváhagyta. Ezen árvatartó alaphoz az ev. ref. egyház lélekszám arányában az Ondódon levő föld értékének beszámításával 610,165 kor. 65 fillért, az ág. ev. egyház pedig 13,082 kor. 81 fillért kapott. A katolikus egyház az ezen alaphoz reáeső részt még 1860-ban megkapta.

* **A Kaszinó tombolaestélye.** A debreczeni kaszinó vigalmi bizottsága szerdán délután ülést tartott és elhatározta, hogy december hónap 3-án tombolaestét rendez. A meghívókat a napokban küldi szét a kaszinó.

— **Karácsonyi kiállítás.** Az ipartestület karácsonyi kiállítására eddig kétszáz kiállító jelentkezett. A kiállítás bizottsága felkéri mindazokat, kik a kiállításban részt akarnak venni, szíveskedjenek ezen szándékukat mielőbb bejelenteni.

? **A pótdó.** Az október 21-én tartott közgyűlésen megszavazott költségvetés ellen mindezeideig nem adtak be fellebbezést. A költségvetésre vonatkozó határozat még november 5-ig marad a városi kiadóban nyilvános betekintésre kitéve. Ha eddig sem fellebbezik meg, akkor nov. 6-án változatlanul felterjeszti a város a határozatot a belügyminiszterhez, aki a 33 százalékos pótdót előreláthatólag jóvá fogja hagyni.

x **Debreczen legtöbb adófizetői.** Debreczen város legtöbb adó fizető bizottsági tagjainak 1905. évre egybeállított névjegyzéke a főjegyzői hivatalban november 1-től kezdődő 8 napi közszemlére kitétetett s ez idő alatt az érdekeltek megtekinthették a névjegyzéket s esetleges észrevételeiket megtehették.

)(**A szervezőbizottság üléséből.** A szervezeti szabályzat átdolgozására kiküldött bizottság legutóbb tartott ülésében a bizottság megállapította a rendőrség jövőendő létszámát. Lesz a jövőben 12 kézbesítő, 6 hivatalszolga, míg a tényleges rendőrszolgálatra marad 114 ember. A szolgálat 24 órás lesz és így 57 ember lesz állandóan szolgál-

latban. A városban nappal és éjjel 28 rendőrszem fog a közbiztonságra és a rendre vigyázni, azonkívül 4 különítmény 5—5 rendőrrel a város különböző pontján, 2 a vasutnál, 7 pedig a bűnügyi osztálynál lesz beosztva. Az őrszemeket négy órás időközökben váltják fel. Az így támadt költségtöbbletet fedezi a közgyűlés által a rendőrök létszámának felemelésére megszavazott 15,000 korona. A szervezőbizottság ülésén Domahidy Elemér főispán elnökölt.

•• **Hadkötelesek figyelmébe.** Az 1882., 1883. és 1884. évben született hadkötelesek összeírását a honvédelmi miniszter elrendelte. A katonai ügyosztály felhívja ugy a debreczeni, mint a vidéki hadköteleseket, hogy a hivatalnál november végéig okvetetlenül jelentkezzenek és indexet, munka- vagy cselédkönyvet, keresztlevelet meg egyéb okmányokat hozzák magukkal.

§ **Táblabíró kinevezés.** Ő Felsége az igazságügyminiszter előterjesztésére *Dezső Kálmán* dr. szatmári törvényszéki bírót a debreczeni kir. ítélőtáblához bíróvá nevezte ki.

* **Katonák esküje.** Az októberben bevonult legénység kedden tette le a szokásos esküt. Az eskütételt a Pavillon laktanya előtt tábori mise előzte meg.

— **A reformáció emlékünnepe.** A megvénhedt Európát friss szellemmel látta a protestantizmus. Az egyháznak *in capite et membris* reformálása milliók vágyát képezte és midőn az ige testté lőn, minden vonalon győzelmet aratott a lelkiismereti szabadság. Azóta évről-évre megünnepli a protestáns egyház a reformáció visszatérő évfordulati napját. Így volt október hónap 31-én is. Az elemi iskolai tanulók a kistemplomban épültek a *Benkő Viktor* theologus imáján. — A nagytemplomban Csiky Lajos akadémiai tanár mondott remek imát, mely után a főgimnázium tudós professzora: S. Szabó József tartott egy valódi reformációi emlékbeszédet.

Beszéde magával ragadott, mintha a Lélek, amely a teremtéskor a vizek felett lebegett, most is ott lett volna. Az istentisztelet alatt a főiskolai énekkar többször énekelt Mácsay Sándor énektanár vezetése alatt szebbnél-szebb zsoltárokat.

Végül Vályi Nagy Gusztáv a főiskola hirneves költőjének gyönyörű szép versét énekelte P. Nagy Zoltán, szintugy szép átiratában gyönyörű előadással a tanítóképző intézet ifjusága.

A templomi istentisztelet után az özv. Hegyi Mihályné adakozásából emelt gályarabok emlékoszlopnál volt az ünnepély, ahol a gályarabok énekének elhangzása után Makay Kálmán theologus mondott emlékbeszédet, miután a leány nevelőintézet nevében Agárdy Erzsébet és Koncz Mária megkoszorúzták az emlékoszlopot.

Azután Gönczy Béla hh. szavalta el nagy lelkesedéssel Tóth Gyula október 31. című versét. Az ünnepélyt a főiskolai énekkar éneke zárta be.

Este a Hittanszaki Önképzőtársulat tartotta Protestáns Estélyét. Az estély, amelyen résztvett a ref. egyház színe-java, a legszebben sikerült. Az énekkar éneke után az estély főpontja dr. Ferenczy Gyula, az akadémia tudós tanárának előadása bilincselte le a figyelmet. Utána Alföldy Béla harmonium játéka következett, majd a Szilágyi Vilma, Szabolcskának Jövel Szt.-Lélek Isten cz. versét szavalta lelkesültséggel és vallásos hévvel. Az ifjuság megörvendeztette Tompa Virág regéi vel, sok gyönyörű szereplése után. Utána Tóth Sándor szavalta el Lévy József Az apostolok című költeményét és a Te benned biztunk zsoltár hangjai mellett oszlott szét a közönség.

(o) **A tizedik gyógyszerész-tár.** A belügyminiszter jogot adott *Koczián Dezső*, gyógyszerésznek a tizedik gyógyszerész-tár felállítására. Az új gyógyszerész-tár a *Homokkertben* lesz felállítva.

☉ **A közigazgatási bizottság ülése.** Debreczen sz. kir. város közigazgatási bizottsága f. hó 5-ikén délután 3 órakor tartja rendes havi ülését a városház nagytermében Domahidy Elemér főispán elnöklésével.

§ **A kőművesek munkaszünetése.** A kőművesek munkaszünetése a kölcsönös engedmények után véget ért. A legkisebb munkadíj óránként 32 fillérben állapított meg. Reméljük, hogy a munkaadók emberies gondolkodása nem lesz céltalan és nem fog ismétlődni a munkaszünetés, mely pótolhatlan veszteséggel sujtotta a munkaadókat is, de különösen a munkásokat. Ez pedig csak úgy lesz lehetséges, ha a munkások a konkolyhintók szavára nem hallgatnak, hanem munkának állva, tisztas keresetükkel maguknak és családjuknak becsületes megélhetést biztosítanak.

— **A Csokonai kör ünnepe.** Csokonai Vitéz Mihály, halhatatlan poétánk emlékére a Csokonai-kör nagyszabású ünnepet rendez 1905 január hónap 28-án. A kegyeletes irodalmi ünnepre a kör elnöksége meghívta az ország tudományos- és irodalmi köreit. A meghívásra a tudományos akadémia *Baksay Sándort* és *Kozma Andort* küldi ki, a *Kisfaludy társaságot* Beöthy Zsolt, Rákosi Jenő, Hegedüs István,

Alexander Bernát, Négyessy László, Endrődy Sándor, Fiók Károly fogják képviselni. Herczeg Ferencz többet magával a Petőfi-társaság nevében tiszteli meg a nagy költő emlékezetét. Valószínű, hogy részt vesznek az ünnepen: gróf Tisza István miniszterelnök és Berzeviczy Albert kultuszminiszter is.

§ **Uj vasut.** A Nagybánya és Felsőbánya között épült új vasutat f. hónap 5-ikén nyitják meg és másnap átadják a forgalomnak.

— **Szű a szepesmegyei fenyves-erdőben.** *Löcséről* írják lapunknak: Az idej tartós szárazság a szepesmegyei fenyves-erdőkben rendellenes állapotot okozott és a rendes körülmények között amugy is lappangó szűfélék (Bastrychusok) elszaporodtak. A szakértők attól tartanak, hogy enyhe téli időjárás esetén a szűrovar a jövő év folyamán az erdőkre nagy veszedelmet hoz, ami nemcsak az erdőbirtokosokra volna jelentékeny kár, hanem az országos hírű tátrai üdülőfürdőknek is ártana. Ennek elhárítására a szepesvármegyei közigazgatási erdészeti bizottság az érdekelt erdőbirtokosokat szigorú intézkedések betartására kötelezte.

§ **Az ebmarás elleni védőtás.** M. vármegye alispánja azt a javaslatot terjesztette a belügyminiszter elé, hogy miután egy előfordult esetben veszett kutya által megmart gyermek szülői a gyermeknek államköltségen való felszállításába, illetőleg beoltásába nem egyeztek be, a veszett vagy veszettségre gyanús állat által megmart kiskorúaknak védőtásban való részesítése szabályrendeletileg kötelezőnek mondassék ki. A belügyminiszter a javaslatot tett alispánhoz intézett rendeletében kijelentette, hogy újabb indok fennforgását nem látja arra, hogy a 105.063/1898. B. sz. a. kiadott körrendelet harmadik bekezdése, mely szerint a megmartakat akarattal ellenére beoltani, illetőleg velők szemben erőszakot alkalmazni nem lehet — módosíttassék. Ehhez képest a kiskorúakkal szemben sem követhető más eljárás. A hatósági közegek feladata adott esetekben csak az lehet, hogy az érdekeltet az által, hogy előttük, illetőleg szülei előtt az ebmarás következményeit megmagyarázzák és őket arra is kioktassák, hogy a megmartaknak veszettség ellen való beoltása rájuk nézve semmiféle káros következményekkel nem jár: igyekezzenek rábírni arra, hogy a Pasteur-féle intézetet önszántukból vegyék igénybe. (92.692/1904. B. M. sz.)

— **A szabadkai főispánt** október 30-án iktatták be főispáni székébe. Bezeredy István, az új főispán nagyhatású beszédet mondott, melyet a hallgatóság nagy tetszéssel fogadott.

* **Kecskemét kérelme.** Kecskemét város közigazgatási bizottsága elhatározta, hogy memorandumban kéri a kultuszminisztert Kecskemét székhelyi egy tanfelügyelői állás szervezésére.

* **A legeltető gazdák figyelmébe.** A m. kir. földmivélségügyi miniszter, tekintettel az idej nagy takarmányhiányra, megengedte, hogy a guti erdőben az illető gazdaközönség lábas jószágait a jövő év április hó végéig legeltethesse. Értesülés szereszhető Török Gábor erdőmesternél.

☉ **Arad a tisztviselőknék.** Arad vármegye október 31-ikén tartott közgyűlésen tisztviselői nyugdíjalapjára másfélszázados pótdát szavazott meg.

? **Máramarossziget közgyűléséből.** Máramarossziget közgyűlése elhatározta, hogy a polgármester és főkapitány fizetését felemeli azon arányban, amint a vármegyei tisztviselők fizetését felemelték.

— **Borjuhusarulás.** A helybeli mészárosok arra kérték a tanácsot, hogy tiltaná el a borjuhusaruló asszonyoknak a borjuhusnak darabokban való eladását. A tanács a kérelmet véleményadára kiadta a főkapitánynak, ki azonban úgy vélekedik, hogy a husmérésről szóló szabályrendelet nem foglalta magában a darabokban való eladásra egyenes

megtiltó határozatot. Amig tehát ezen kérdés tisztázva nem lesz, addig az eddigi szokás megtartható.

§ **Vásárhely Pál szobra Szegeden.** Szegeden Vásárhelyi Pál emlékére 1905-ben szobrot emeltet a magyar mérnök és építész egyesület. A szobrot ifj. Mátray Lajos szoborművész készíti.

— **Vagyon felelősség adóhátralékokért.** Hajdusoboszlón megdöbbenően felszaporodtak az adóhátralékok, úgy, hogy Faust Elek kir. pénzügyigazgató a hajdúvármegyei közigazgatási bizottság legutóbbi ülésén kénytelen volt erről jelentést tenni és a város érdekelt tisztviselői ellen a vagyoni felelősség kimondását kérni. A közigazgatási bizottság tekintettel arra, hogy szeptember hó végével Hajdusoboszló város 146.000 K állami adóval, 9550 K hadmentességi adóval, 20.000 K illetékekkel és 24.000 K utadóval volt hátralékban, eleget tett a pénzügyigazgató kerelmének. Ebből kifolyólag most értesítették Fekete Sándor polgármestert, Csiba Márton jegyzőt és Oláh Miklós tanácsnokot, hogy ha november hó 15-ig a hátralék lehető behajtását nem végzik, az ő költségükre állami végrehajtókat küldenek ki, hogy a szoboszlói adóhátralékokat minden uton-módon behajtsák. Az említett tisztviselők azzal védekeznek, hogy nem hanyagságból, hanem a múlt évi törvénynélküli állapot következtében gyűlt fel a hátralék kétakkorára, mint rendesen szokott lenni.

Lám Sándor, Debreczen, Piac- és Hatvan-utca sarkán. Ajánlja gazdagon berendezett lámparaktárát u. m.: asztali lámpákat, bronz- és nickel talppal, függőlámpák, ebédlő, salon- és halószobák részére gyári árban.

Angol plaidek és takarók, svéd bőrkabátok Borsos Katánál.

Uri divat, kalap és fehérnemű üzlet Békés Lajos Debreczen, Piac-u. 44. dr Ujfalussy-ház. Angol női bluzsokat, férfi fehérneműket és kelenyüket mérték szerint a legszebb kivitelben készít.

Pongrácz Géza

papír gyáraktárában DEBRECZEN, „Bika”-szálló mellett:

legdivatosabb dobozos levél-papírok, vízfestészeti virág- és tájkép minták, legújabb francia sportképek, dr. Schönfeld-féle olajfestékek és vásznak; angol, svéd és solingeni, zsebkések; helybeli és alkalmi képes levezőlapok egyedüli nagy választékban.

60 krajczár

egy liter legfinomabb

anthracen-tanta.

Piac-utca 12.

(Stenczinger-ház)

a papírkereskedésben.

TELEFON 308.	MELOCCO PÉTER	TELEFON 308.
GYŐR.	BUDAPEST.	DEBRECZEN.
Képviselő: Debreczen és Hajdumegye részére: LUKÁCS VILMOSNÁL, Hatvan-utca 5.		
<p>Márványmozaiklap. Műkő- és Czeméntárugyár. Beton és vasbeton. Építési vállalat. Átereszek készítése.</p>		<p>Szabadalmazott géppel gyártott kar- mantyus és csömöszölt Cze- mentesövek, Csatornázás. Beton és Granitto Ferrazo burkoló munkák.</p>
<p>Lukács Vilmosnál kaphatók rendkívül olcsó áron a JOHN-féle kéménytoldó, mely minden kémény huzatát megjavítja, füstzaklatást megszüntet.</p>		

MIHALOVITS J.

Ha gyermekével csukamájolajat akar szedetni, szerezze be részére a **Mihalovits-féle izetlen és szagtalan**

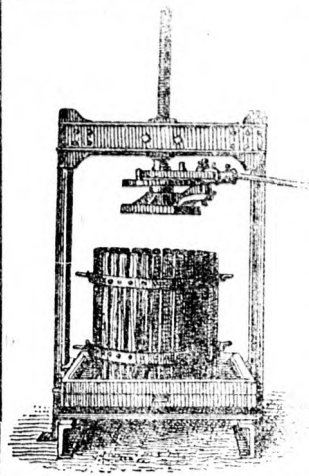
*** csukamájolajat, ***

melyet a gyermekek szívesen vesznek be, miután annak semmi kellemetlen íze, sem szaga nincsen.

1 üveg ára 1 korona 20 fillér.

Kapható:

MIHALOVITS J. a „Kigyó”-hoz
cz. gyógyszerárán Debreczen,
Főter, a városházzal szemben.

URSUS A LEGTÖKÉLETSEBB BORSAJTÓ.

Az **URSUS** borsajtó következő előnyökkel bír: Vasgerenda és szabadalmazott nyomó fejszerkezet által a lehető legmagasabb nyomásérő, csekély embererő igénybevételével érhető el.

Az **URSUS** borsajtó aljrésze fából van a vasgerendaszerkezetbe beillesztve, hogy a szőlőlé vasrészekkel nem érintkezik s így a bor megfeketedése nem fordulhat elő.

Az **URSUS** borsajtóból a törköly egy darabban vehető ki. Az **URSUS** borsajtó szerkezete felülmúlhatatlan szilid és erős. — Szőlődarálóka legjobb kivitelben.

Porcellán kályhák budweissi és honi gyártmányban. Meidingeri rendszerű és öntött vaskályhák és legjobb minőségű konyhák. Cserépkályhák átrakásánál a fűtőképesség tetemes emelésére és a lakás gyors felmelegítésére a feltűnést keltő új találmányu **multiplicator** betéttel felelősség mellett ajánlom. Fürdőkádak és vashatosok nagy raktára.

Tóth Gyula,
Debreczen. Piacz-u. 20., 27.

Az üzlet teljes felosztalása miatt hatóságilag engedélyezett

Végkiárulás!!**SZIFFT ALADÁR**

Piacz-utca 24. sz.

Schroll-féle chifonok és vásznak, női és férfi fehérnemű és téli alsó ruhák, női ruhaszövetek és posztók, téli fej- és nagykendők, asztalmenüek és ágýterítők, batisztok, cartonok, zefírek, czérna pique és velour barchetek, selyem kendők, esernyők és fűzők, kesztyűk, harisnyák és kötények, bélések és rövidárúk stb.

Az összes raktáron levő áruk gyári áron alul végkiárúsítatnak.

Az áruraktár berendezéssel együtt eladó. — Az üzlet-helyiség kiadó.

SZIFFT ALADAR,

Piacz-utca 24. szám.

Ruhafestő
és vegyszeti tisztító intézet**RABÉCZY**
ANTAL

DEBRECZEN,

Széchenyi-utca 42-ik sz.

Telefon 323.

A gázkandallóval
való fűtés

a legszebb,
legbiztosabb,
és legjobban
szabályozható

nem füstöl, nem kormoz, nem
szemetel, nem rontja a levegőt,

disziti alakást,

nem drágább a fa-
tüzelésnél.

Berendezése megrendelhető a
légszeszgyárnál.

Őszi és téli divatujdonságok legnagyobb választékban, legolcsóbban Hajdu-és Biharmegye elismert legnagyobb

női- és leány-felöltők, kalapok áruházában

RÓZSA LAJOS

Debreczen, Kistemplom-bazár szereshető be.

1904-re.

1904-re.